

ПРАВО, БІЗНЕС ТА НАУКА В КОНТЕКСТІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Манько Д. Г.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

Сучасні виклики, з якими зіткнулася Україна, актуалізували питання відновлення держави в усіх її вимірах – політичному, економічному, соціальному та культурному. Процес відбудови має виходити далеко за межі фактичної реконструкції інфраструктури, охоплюючи системні зміни у правовій сфері, розвитку бізнесу та науки. Сприяння комплексному відновленню України передбачає створення таких умов, які забезпечать довгострокову стійкість суспільства, спрямованість на інноваційний розвиток і реалізацію суспільних інтересів у сферах підприємництва та наукової діяльності. Але є ще один важливий аспект, і полягає він у створенні сприятливого середовища для інтеграції у ці процеси української молоді та забезпечення умов для повернення тих хто був вимушений покинути територію нашої держави.

Молоді фахівці, студенти та науковці є стратегічним інтелектуальним ресурсом для модернізації країни. А повернення українців, які були змушені виїхати, одна з ключових передумов реального розвитку.

Поняття відновлення держави варто розглядати у широкому значенні. Воно охоплює не лише фактичне відбудування пошкоджених об'єктів інфраструктури, а й реформування управлінських, економічних та правових інститутів.

Слід погодитися із рекомендаціями сучасних науковців, що «... важливо на поточному етапі забезпечити поширення кращих практик задля подальшого розвитку та процвітання. Інструменти роботи з бізнесом, долучення додаткових ресурсів, розвитку ендегенного потенціалу та використання людського капіталу нададуть змогу досягати кращого рівня життя» [1].

Правові механізми відіграють ключову роль у забезпеченні прозорості, підзвітності та ефективності відновлювальних процесів. Вони повинні гарантувати захист інтересів громадян і бізнесу, справедливий розподіл ресурсів, адаптацію національного законодавства до міжнародних стандартів та формування правового простору для інновацій та розвитку науки.

Важливо, що процес відновлення України відбувається в умовах євроінтеграційного курсу, що надає йому додаткового виміру: необхідність гармонізації правових інститутів та процедур із *acquis communautaire*.

Бізнес є одним із основних рушіїв економічного відновлення. Він створює робочі місця, наповнює бюджет, забезпечує реалізацію інновацій. У сучасних умовах для підприємництва важливими стають такі чинники як стабільність і прогнозованість регуляторної політики, доступ до фінансування та кредитних ресурсів та захист прав власності й інтелектуальних прав.

Формування сприятливого середовища для бізнесу також потребує розвитку локальної економіки та підтримки малого і середнього підприємництва. Саме цей сектор здатний швидко адаптуватися до змін і створювати нові точки зростання.

Наука і дослідження виступають фундаментом для якісного оновлення економіки. У кризових умовах науковий потенціал здатен забезпечити нові технологічні рішення для відбудови інфраструктури та інтелектуальний супровід реформ у сфері управління та права.

Особливе значення має інтеграція української науки у світовий дослідницький простір. Це створює можливість не лише залучати міжнародні гранти, а й реалізовувати спільні проєкти, що прискорюють трансфер знань та технологій.

Відновлення України неможливе без налагодження ефективної співпраці між наукою та бізнесом. У світі саме ця взаємодія забезпечує інноваційні прориви та формування конкурентоспроможної економіки. Можна виокремити кілька ключових напрямів такої взаємодії: створення технопарків і бізнес-інкубаторів; розвиток інноваційних кластерів у регіонах; підтримка стартапів, що виростають із університетських лабораторій; спільні проєкти підприємств та наукових установ у високотехнологічних сферах.

Для України важливо не лише переймати зарубіжний досвід, а й створювати власні моделі партнерства, що враховують національні особливості та потреби суспільства. Одним із визначальних чинників успішного відновлення України є активна участь молодого покоління у суспільних трансформаціях. Молодь не лише репрезентує майбутнє держави, але й уже сьогодні відіграє ключову роль у сфері підприємництва, науки та громадянського суспільства.

Сприяння інтеграції молоді у процеси відновлення передбачає: формування сучасної системи освіти, орієнтованої на практичні навички та інноваційні технології; створення можливостей для участі молоді у стартапах, соціальних ініціативах, наукових дослідженнях; залучення студентів і молодих науковців до міжнародних програм; реальна допомога у працевлаштуванні.

Слід зазначити, що в Міжнародному університеті вже започатковано новий напрям організаційно-виховної роботи із студентами спрямований на їх залучення до науки і бізнесу. За участю різноманітних стейкхолдерів

(адвокатів, бізнесменів, громадських об'єднань та формувань, підприємств та установ) при підтримки провідних науковців університету, створено постійно діючу інноваційну платформу «Становлення та розвитку». Місією цього проєкту є об'єднання тих хто знає, вмєє, має можливості із тими, хто бажає персонального росту та розвитку й відновлення України.

В рамках роботи платформи відбувається наукове консультування молодих вчених, круглі столи, готуються заявки на отримання грантів, академічної мобільності та міжнародного академічного співробітництва. Розглядаються стартапи та дослідницькі проєкти. Забезпечується проходження практики студентами на базі стейкхолдерів.

Підсумовуючи, слід зазначити, що комплексне відновлення України є не лише завданням державної політики, а й суспільною місією, що потребує консолідації зусиль у правовій, економічній та науковій площині. Створення належних умов для бізнесу та науки відкриває перспективи не лише для відбудови зруйнованого, а й для побудови якісно нової моделі розвитку, заснованої на інноваціях, партнерстві, соціальній активності, креативності та інтеграції у світову спільноту.

Як справедливо зазначає П. А. Фісуненко, «У контексті війни в Україні особливо важливими є економічне відновлення, соціальна підтримка населення, відновлення інфраструктури, збереження культурної спадщини, екологічна реабілітація та формування позитивного іміджу території» [2, с. 513].

Відтак, синергія права, бізнесу та науки є передумовою ефективного відновлення. Лише комплексний підхід може забезпечити сталі результати, бо право створює інституційні рамки та гарантує прозорість; бізнес формує економічний фундамент і стимулює розвиток; наука забезпечує інноваційний вимір і довгострокову перспективу.

Важливо, щоб ці складові взаємодіяли не ізольовано, а як частини єдиної системи, що підпорядковується суспільним інтересам і національним пріоритетам. Реалізація суспільних інтересів у сферах підприємництва та наукової діяльності має стати стратегічною основою відбудови держави, яка прагне не лише відновлення, а й модернізації та стійкого розвитку.

Література:

1. Миколайчук М. М., Лесик О. В. Інструменти розвитку та повоєнного відновлення територій України: аналітичний огляд. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. № 7. 2023. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-7-02-10>

2. Фісуненко П. А., Орел М. В. Методичний підхід до ревіталізації територій в умовах нестабільності. *Сталий розвиток економіки*. № 1 (58). 2026. С. 509–514. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-58-65>